

Reconstruction of urban governance in the face of combined warfare

Mohammad Torabi¹, Mohammad Hadi Raji², Masood Naddafan³

Abstract

One of the most important threats that affects the structure of urban governance and urban management is the new threats in the field of combined warfare. Combined war includes the creation of a synergistic effect resulting from the tension of economic, military, social and media threats, which causes the loss of time and the erosion of the urban governance system and makes its role in the development circuit ambiguous; Combined war and dependency on hydrocarbon economy is one of the most important planning challenges in Iranian governance, which has consequences in the perception of the city and urban governance in Tehran as the capital of Iran. One of the most important challenges of urban governance in Iran is the short-term nature of development plans and the lack of practical dreams as a tool for policy harmonization. On the other hand, in the combined war against J.A., the West seeks to de-horizonize the society and shorten the governance cycle; A process that highlights the need to rebuild the governance institution and the necessity of the emergence of utopia; Suggestions are provided to deal with these challenges and make the programs long-term. Among these suggestions is rethinking the concept of the city and defining the national dream for the citizens. Also, in order to reform the hydrocarbon economic system, job opportunities should be transferred to the water zone in the south of the country to provide a development model against the desirable western model. A process that helps to improve the problems of the city by distributing job opportunities and is considered as an important factor in drawing the Iranian development plan.

Keywords: Urban Governance, Combined War, The Concept of the City, National dream.

1. Corresponding author: Master of Jurisprudence and Law Graduate, Imam Sadeq University, Tehran, Iran
Mohammad.th2791@gmail.com

2. PhD in Political Sociology and Faculty Member, Institute for Strategic Studies, Tehran, Iran
Mhr70@chmail.ir

3. PhD Student in Political Science, Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran
naddaffan@gmail.com

بازمعماری حکمرانی شهری در رویارویی با جنگ ترکیبی

محمد ترابی^۱، محمدهادی راجی^۲، مسعود ندافان^۳

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۰۹

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵

چکیده

از مهم‌ترین تهدیداتی که بر ساختار حکمرانی شهری تأثیرگذار است، تهدیدات نوین در عرصه جنگ ترکیبی است؛ جایی که پدیده شهر و زیست شهری در آن از جایگاه مهمی برخوردار است. جنگ ترکیبی شامل خلق اثری هم‌افزای حاصل از تنیدگی تهدیدات اقتصادی، نظامی، اجتماعی و رسانه‌ای است که سبب زمان زدودگی و فرسایش نظام حکمرانی شهری می‌شود و نقش آن را در مدار توسعه مورد ابهام قرار می‌دهد؛ لذا در طراحی حکمرانی شهری مطلوب، توجه به محیط تهدیدات هیبریدی و چالش‌های آن از اهمیت زیادی برخوردار است. از چالش‌های مهم برنامه‌ریزی که جنگ ترکیبی در شهر ایجاد می‌کند وابستگی به اقتصاد هیدروکربنی در حکمرانی است که پیامدهایی در مسئله حکمرانی شهر تهران به‌عنوان پایتخت جمهوری اسلامی ایران داشته است. یکی دیگر از مهم‌ترین چالش‌های حکمرانی شهری در ایران کوتاه‌مدت بودن برنامه‌های توسعه‌ای و نبود رؤیاهای کاربردی به‌مثابه ابزار هماهنگ‌سازی سیاست‌گذاری است. از سوی دیگر غرب در جنگ ترکیبی علیه جمهوری اسلامی ایران در پی افق‌زدایی از جامعه و کوتاه‌مدت‌کردن چرخه حکمرانی است؛ فرایندی که نیاز به بازمعماری نهاد حکمرانی را خاطرنشان می‌کند. این مقاله با رویکردی توصیفی و تحلیلی و با استفاده از روش کیفی و مطالعات کتابخانه‌ای در پی آن است تا راهکارهای ترکیبی برای رویارویی با این چالش‌ها و بلندمدت‌سازی نظام حکمرانی در جهان آشوب‌ها را مورد بیان قرار دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد بازطراحی نظام تخیل سیاستی و طراحی یک رؤیای مشخص و معتبر برای نظام حکمرانی در جهان آشوب‌ها می‌تواند به کامیابی کشور در محیط هیبریدی آشوب‌یاری برساند. در این راستا شهر را می‌توان به‌عنوان یکی از نقاط راهبردی در نظر گرفت؛ همچنین برای اصلاح نظام اقتصادی هیدروکربنی باید فرصت‌های شغلی به پهنه آبی

۱. نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد رشته فقه و حقوق دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، ایران.

Mohammad.th2791@gmail.com

۲. دکترای جامعه‌شناسی سیاسی و عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران، ایران.

Mhr70@chmail.ir

۳. دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه آزاد، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران. naddaffan@gmail.com

جنوب کشور منتقل شود تا الگوی توسعه‌ای در برابر الگوی مطلوب غربی ارائه شود؛ فرایندی که با توزیع فرصت‌های شغلی به بهبود مسائل شهر کمک می‌کند و به‌مثابه عامل مهمی در ترسیم برنامه توسعه بلندمدت ایرانی مدنظر قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: حکمرانی شهری، جنگ ترکیبی، بازاندیشی در مفهوم شهر، رؤیای ملی.

مقدمه

حکمرانی به عنوان فرایندی از زمان تصمیم‌گیری تا اجرای آن، نقش محوری در مدیریت و توسعه کشورها ایفا می‌کند. این مفهوم که از زمان‌های دور تاکنون به صورت گسترده مورد بررسی قرار گرفته است، در عصر حاضر بیشتر از همیشه تحت تأثیر تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرار دارد. از لحاظ تاریخی، یکی از نخستین پژوهش‌ها در حوزه حکمرانی شهری توسط برایان مک‌لالین در اوایل دهه ۱۹۷۰ انجام شد که حکمرانی را به عنوان یک نظام پیوسته شامل حکومت و جامعه تعریف کرد (برک‌پور، ۱۳۸۵: ۴۹۱). در سال ۱۹۸۹ بانک جهانی حکمرانی را شیوه‌ای از مدیریت کشور می‌دانست که رابطه میان شهروندان و حکومت را در بر می‌گیرد و عامل اصلی توسعه است. در همین راستا سازمان ملل در کنفرانس جهانی در سال ۱۹۹۶ بر لزوم استقرار حکمرانی شهری در جهان تأکید کرد و شعار اصلی خود را «فعالیت جهانی برای حکمرانی شهری مطلوب» عنوان کرد (برک‌پور، ۱۳۸۵: ۵۰۰). تحقق توسعه پایدار شهر به وسیله حکمرانی باید متناسب با ویژگی‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی هر جامعه باشد تا با بازنگری در شیوه‌های حکومتی و مدیریتی کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران، حکمرانی شهری مطلوب صورت گیرد (اسماعیل‌زاده و هم‌تی، ۱۳۹۱: ۳). در حال حاضر حکمرانی شهری با چالش‌های گوناگونی روبه‌رو است. یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی کشورهای در حال توسعه در حکمرانی شهری رویارویی با جنگ ترکیبی است. تجارب جهانی نشان می‌دهد حکمرانی شهری مطلوب یکی از ارکان ضروری برای توسعه اجتماعی و زمانی جوامع به شمار می‌رود؛ فرایندی که نسبت مشخصی با اهداف جنگ ترکیبی دارد. برقراری نسبت بین حکمرانی شهری و جنگ ترکیبی امری چندوجهی است. در این مقاله سعی شده است نسبت این دو موضوع بررسی، و راه‌حل‌هایی ارائه شود. از این رو پرسش اصلی این پژوهش آن است که بازمعماری حکمرانی شهری در رویارویی با جنگ ترکیبی چگونه باید باشد؟ در این پژوهش دو چالش اساسی که حکمرانی شهری با آن روبه‌رو است بیان شده و دو راهکار اساسی برای رویارویی با این چالش‌ها شرح داده شده است. بازاندیشی در مفهوم شهر از دید جامعه ایرانی و تعریف رؤیای ملی و همچنین انتقال فرصت‌های شغلی از پایتخت به پهنه آبی جنوبی دو راهکار مهم برای رویارویی با جنگ ترکیبی است که نه تنها به کاهش فشار بر زیرساخت‌های شهری در تهران کمک می‌کند، بلکه سبب توسعه و رونق اقتصادی در شهرهای جنوبی کشور می‌شود.

پیشینه پژوهش

سه عنوان مقاله علمی - پژوهشی مرتبط با موضوع پژوهش منتشر شده است:

الف) اصول و تدابیر مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در راستای دستیابی به حکمرانی امنیتی اسلامی: در این مقاله با بهره‌گیری از بیانات ارزشمند رهبری، مجموع اصول و تدابیر ایشان در رابطه با حکمرانی امنیتی شناسایی و مشخص شده است. یافته‌های نویسنده نشان می‌دهد مهم‌ترین صفات حکمرانی اسلامی، دینی و مردمی بودن آن است. دیگر یافته پژوهش این است که حکمرانی امنیتی کشور نیاز به تحول دارد که در فرایند تحقق دولت اسلامی باید ایجاد شود (عسگری، ۱۴۰۱: ۶۸).

ب) تحلیل مضامین حکمرانی خوب شهری در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران: در این مقاله به اهمیت شهر در توسعه دولت‌ها پرداخته شده است. در این پژوهش با تأکید بر مرجعیت‌ها، مضمون‌های حکمرانی خوب شهری کشف می‌شود. این پژوهش با روش تحلیل مضمون، هفت مضمون فراگیر (کارآمدی، تمرکززدایی، برابری، شفافیت، حفظ و تقویت میراث معنوی، مشارکت، امنیت و سلامت) را برای توسعه جمهوری اسلامی بیان می‌کند و شرح می‌دهد (قاسمی، علویان، لطفی، رحمانی، ۱۴۰۰).

ج) بررسی اصول و دیدگاه‌های حکمرانی خوب شهری در راستای تحقق توسعه پایدار شهری: این مقاله سعی می‌کند ارتباط بین حکمروایی خوب شهری و تحقق توسعه شهری را با استفاده از روش کتابخانه‌ای و اسنادی بیان کند؛ همچنین نظریات گوناگون را در رابطه با توسعه پایدار شهری شرح می‌دهد. نظریاتی مانند دولت حداقل، مردم‌سالاری، تکثرگرایی سیاسی و مدیریت شهری یکپارچه (صالحی، سالارزهی، ایمانی، ۱۴۰۱: ۲۵۴).

مقاله اول مؤلفه‌های حکمرانی امنیتی را با توجه به بیانات مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) مطرح می‌کند. در مقاله دوم و سوم حکمرانی خوب شهری باتوجه به نظریات گوناگون و شرایط حال حاضر کشور بیان می‌شود. نوآوری این پژوهش نسبت به آثار یاد شده در این است که پردازش مشخصی از نسبت بین جنگ ترکیبی و جایگاه شهر ارائه می‌کند و مهم‌ترین تأثیرات جنگ ترکیبی بر حکمرانی شهری را مورد پردازش قرار می‌دهد. سرانجام نیز دو راهکار مهم رویارویی با تأثیرات جنگ ترکیبی بر حکمرانی شهری را شرح می‌دهد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با رویکردی توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر روش‌شناسی کیفی انجام شده است. هدف اصلی پژوهش، واکاوی چگونگی بازمعماری نظام حکمرانی شهری در رویارویی با پدیده پیچیده و چندلایه جنگ ترکیبی و نیز تبیین چالش‌ها و ارائه راهکارهای مقابله‌ای در این زمینه است. روش گردآوری داده‌ها، به‌صورت کتابخانه‌ای و اسنادی انجام شده و داده‌های مورد نیاز از طریق مطالعه منابع علمی، گزارش‌های نهادی، اسناد سیاستی، مقالات علمی و دیگر مدارک مرتبط گردآوری شده است. در مرحله تحلیل، از رویکرد تحلیل محتوای کیفی بهره گرفته شده است تا امکان تفسیر عمیق‌تر مفاهیم، روندها و الگوهای نهفته در متون فراهم شود. از حیث ماهیت، این پژوهش در زمره مطالعات اکتشافی قرار دارد و بر آن است تا درک مفهومی و نظری از پدیده مورد بررسی ارائه کند؛ بر همین اساس، پژوهش آزمون فرضیه ندارد و به‌جای آن بر تبیین مفهومی و استنتاج راهبردی تأکید کرده است. این پژوهش افزون بر وجه نظری، کارکردی کاربردی در سطح راهبردی نیز دارد؛ به‌گونه‌ای که یافته‌های آن می‌تواند مبنای سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی در حوزه حکمرانی شهری قرار گیرد؛ بنابراین از نظر هدف، این پژوهش در دسته مطالعات توسعه‌ای - کاربردی طبقه‌بندی می‌شود. پرسش اصلی پژوهش بدین شرح است: بازمعماری حکمرانی شهری در رویارویی با جنگ ترکیبی چگونه امکان‌پذیر است؟ پرسش فرعی آن عبارت است از: مهم‌ترین راهکارهای رویارویی با آثار و پیامدهای جنگ ترکیبی در نظام حکمرانی شهری چیست؟

الگوی مفهومی و چارچوب نظری

سطح اول: مبانی مفهومی و نظری

حکمرانی شهری: مبتنی بر نظریات حکمرانی خوب، متعالی و چندسطحی
جنگ ترکیبی: تهدیدات هم‌افزای نظامی، اطلاعاتی، اقتصادی و رسانه‌ای
شهر: به‌مثابه موجود زنده و پویا با هویت مستقل
رؤیای ملی: ابزار وحدت‌بخش و جهت‌دهنده به سیاست‌گذاری

سطح دوم: رابطه‌های علی

فرسایش حکمرانی شهری به دلیل جنگ ترکیبی: از طریق تهدیدات امنیتی، بی‌ثباتی اقتصادی، افق‌زدایی اجتماعی

افزایش آسیب‌پذیری شهر به علت حکمرانی شهری ناکارآمد: به دلیل نبود توسعه پایدار و تمرکزگرایی

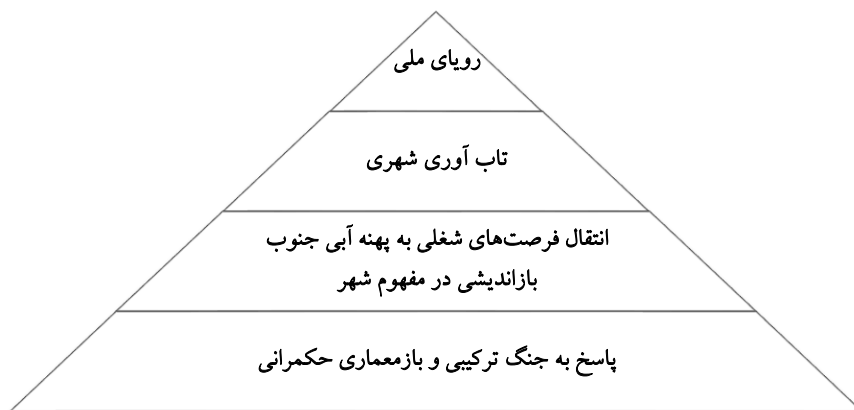
تاب‌آوری شهری به‌وسیله بازاندیشی مفهوم شهر و رؤیای ملی: تقویت هویت شهری و افق ملی
تعادل حکمرانی فضایی به‌وسیله انتقال فرصت‌های شغلی در جنوب: کاهش فشار بر پایتخت و فعال‌سازی ظرفیت‌های جنوب

سطح سوم: پیامدهای راهبردی

- بازتعریف شهر و حکمرانی شهری ← بازسازی نظام تصمیم‌سازی محلی
- طراحی رؤیای ملی توسعه‌محور ← هم‌افزایی زیرسامانه‌های حکمرانی
- برنامه‌ریزی بلندمدت شهری ← افزایش انباشت زمانی سیاست‌گذاری
- تاب‌آوری شهری ← مقاومت مؤثر در برابر جنگ ترکیبی

الگوی مفهومی

الگوی مفهومی با عنوان مثلث راهبردی باز معماری حکمرانی شهری طراحی شده است که اجزای آن به شرح ذیل است:

مبانی مفهومی و نظری

۱. حکمرانی

واژه حکمرانی از لحاظ لغوی ترکیبی از دو واژه «حکم» و «راندن» است. در واقع حکم به معنای مقررات، قاعده، فرمان، نظام، قانون، تنظیم و امثال آن، و راندن به معنای اجرا، پیش‌بردن، اعمال قدرت، راهبری، هدایت، اداره و امثال آن است (دهخدا، ۱۳۷۲: ذیل واژه حکمرانی). از لحاظ

اصطلاحی واژه حکمرانی به معنای اداره امور و تنظیم آن در روابط میان حکومت و مردم در سطوح ملی و بین‌المللی است که در عرصه سیاست‌گذاری و اجرا وارد می‌شود (شاه‌محمدی، ۱۴۰۳: ۱۰). از دیدگاه علوم سیاسی حکمرانی به معنای شیوه مدیریت است که مبنای هنجاری، اقتدار سیاسی، استفاده از منابع عمومی و هدایت امور عمومی را شامل می‌شود (کافمن^۱، ۲۰۰۹). حکمرانی مطلوب نیز مؤلفه‌های گوناگونی دارد. این نوع حکمرانی تلاشی است در راستای تحقق مسئولیت‌پذیری، افزایش مشارکت، حاکمیت قانون، شفافیت بیشتر، برابری و عدالت، کارایی و اثربخشی، پاسخگویی و داشتن دیدگاه راهبردی در اعمال اقتدار اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و اداری. (میدری و خیرخواهان، ۱۳۸۳: ۴۴) حکمرانی مطلوب به نظامی از ارزش‌ها، سیاست‌ها و نهادهایی اطلاق می‌شود که حکومت با استفاده از آن، مسائل و چالش‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی خود را از طریق بخش دولت، بخش خصوصی، بخش عمومی و جامعه مدنی مدیریت و اصلاح می‌کند (قلی‌پور، ۱۳۸۴: ۱۰۵). این نوع حکمرانی به مجموعه‌ای از فرایندها، برنامه‌ها و نهادهایی گفته می‌شود که از طریق آن‌ها نهاد حکومت، نهادهای مدنی و به‌ویژه شهروندان منافع خود را پیگیری و حقوق ذاتی و قانونی خویش را اعمال می‌کنند؛ همچنین تعهدات خود را انجام، و تفاوت‌های بین خود را کاهش می‌دهند (شریف‌زاده؛ قلی‌پور، ۱۳۸۲: ۹۴). بانک جهانی برای حکمرانی خوب شش شاخص مهم تعریف می‌کند. این ویژگی‌های عبارت است از: کیفیت مقررات، صدای مردم و پاسخگویی، ثبات سیاسی، اثربخشی دولتی، کنترل فساد و حاکمیت قانون (دباغ و نفری، ۱۳۸۸: ۵). در حکمرانی خوب باید دقت کرد که ارزش‌ها و هنجارهای بومی جامعه ایرانی با خدشه روبه‌رو نشود. در کشور ایران به دلیل وجود ارزش‌ها و اصول والای الهی، حکمرانی متعالی تعریف شده است. حکمرانی متعالی به معنای تطبیق مفهوم حکمرانی با اصول، فرهنگ و ارزش‌های دینی و ملی و متناسب با ویژگی‌های جامعه اسلامی است. ویژگی‌های حکمرانی مطلوب در منابع اسلامی عبارت است از: خدامحوری، صراحت در اهداف، عدالت‌مداری، نظارت و پاسخگویی، کاهش فقر، تأمین آزادی‌های مشروع، حاکمیت قانون، کارایی دولت، مشارکت، شفافیت و مبارزه با فساد (امام خمینی(ره)، ۱۳۸۳: ۵۳).

۲. شهر

شهر به مجموعه‌ای اجتماعی و جغرافیایی گفته می‌شود که انسان‌ها در آن به فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی می‌پردازند. شهرها به‌طور معمول مرکز قدرت و تصمیم‌گیری‌های مهم هستند (مام فورد^۱، ۱۹۶۱). از دیدگاه نظریات نوین، شهر ساختار پیچیده‌ای دارد که روابط انسانی در آن شکل می‌گیرد و نقش برجسته‌ای در شکل‌دهی به هویت اجتماعی و اقتصادی جوامع دارد (سنت^۲، ۱۹۹۰). شهر محلی برای فرایند تصمیم‌گیری سیاسی و اجتماعی در سطح محلی و منطقه‌ای است؛ در رابطه با بحث حکمرانی شهری، شهر به‌معنای یک واحد اجتماعی، اقتصادی، جغرافیایی و فرهنگی است که ساختارهای پیچیده همچون سامانه حمل‌ونقل، آموزش، خدمات و بهداشت دارد و جمعیت انسانی زیادی را در خود جای داده است (قاسمی، ۱۳۹۲: ۲۵). شهرها ابعاد گوناگونی دارند. این ابعاد عبارت است از: ابعاد جغرافیایی که شامل پارک‌ها، مراکز تجاری، مسکونی و... است؛ ابعاد اجتماعی که بر اثر تعاملات گوناگون هویت شهری و فرهنگی شکل می‌گیرد و مرکزیت مردم در شهرها سبب تقویت تبادل فرهنگی، اجتماعی و هنری می‌شود که به غنای فرهنگ شهری کمک می‌کند؛ ابعاد اقتصادی که شهرها به‌عنوان کانونی برای فعالیت‌های صنعتی و تجاری به‌صورت گسترده است؛ ابعاد حکمرانی، یعنی شهرها نیازمند ساختار مدیریتی و حکومتی هستند که شامل شهرداری‌ها، سازمان‌ها و بخش خصوصی است. عده‌ای شهر را به‌مثابه موجود زنده می‌دانند که علاوه بر داشتن ساختار فیزیکی و جغرافیایی، مانند موجود زنده روح و طراوت دارد. شهر مانند سامانه‌ای پویا و پیچیده هر لحظه در حال رشد و توسعه است که شرایط و نیازهای جدیدی را ایجاد می‌کند؛ اما در عین حال مانند موجودات زنده، نیاز به مراقبت از منابع طبیعی، انرژی و فضای سبز دارد تا پایداری خود را حفظ کنند؛ همچنین شهرها مانند موجود زنده هویت مستقلی دارند و دارای ویژگی‌های متفاوت هستند که می‌توانند در جریان‌های تاریخی و اجتماعی گوناگون تغییر کنند. برخی اندیشمندان مانند هانری لوفور^۳ در آثار خود اشاره کرده‌اند که شهر دارای ارگانیسم اجتماعی است و اجزای آن به هم وابستگی دارد و هر جزئی بر روی جز دیگر تأثیرگذار است (هانری لوفور، ۱۹۹۱). از ویژگی‌های دیگر شهر، هوشمند و پایداربودن آن است. شهرها می‌توانند با استفاده از فناوری‌های

-
1. Mumford
 2. Sennett
 3. Henri Lefebvre

جدید و سامانه‌های داده‌محور تغییرات لازم را انجام، و به نیازهای جدید شهروندان خود پاسخ لازم را ارائه دهند (بتی^۱، ۲۰۱۳).

۳. حکمرانی شهری

حکمرانی شهری به مجموعه‌ای از ساختارها و فرایندها گفته می‌شود که در مدیریت شهری، تعاملات بین مردم و دولت و بخش خصوصی را آسان می‌کند. این تعاملات در راستای توسعه و بهبود در زندگی است (هاریسون^۲، ۲۰۰۷). حکمرانی شهری به ابزاری کلیدی برای دستیابی به توسعه شهری تبدیل شده است و به همین دلیل، توجه بسیاری از پژوهشگران و سیاست‌گذاران را جلب کرده است. تعریف دقیق این واژه عبارت است از تمام فرایند مدیریتی در سطوح گوناگون برای اداره و هدایت شهر. در دنیای امروزی حکمرانی شهری فراتر از همکاری با دولت‌ها و شهرداری‌ها است و شامل همکاری با نهادهای بین‌المللی، خصوصی و جامعه مدنی است (پی^۳، ۲۰۱۹). حکمرانی شهری مطلوب مؤلفه‌ها و ویژگی‌های دارد که عبارت است از:

۱. **شفافیت**^۴: حکمرانی شهری مطلوب باید در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان خود عنصر شفافیت را مدنظر قرار دهد. با رعایت این الگو شهروندان می‌توانند به اطلاعات و فرایند مدیریت شهری دسترسی داشته باشند. این موضوع می‌تواند به انباشت زمانی جامعه در رویارویی با جنگ ترکیبی نیز یاری برساند.

۲. **مشارکت عمومی**^۵: از ارکان مهم حکمرانی شهری، مشارکت همه شهروندان به‌صورت فعال و مؤثر است؛ مشارکتی که از فرایند تصمیم‌گیری تا اجرا باشد و در سیاست‌های شهری تأثیرگذاری مطلوبی داشته باشد (آرنستین^۶، ۱۹۶۹).

۳. **پاسخگویی**^۷: از دیگر ویژگی‌های مهم حکمرانی شهری مطلوب، پاسخگویی مسئولان شهری است؛ لذا حکمرانان شهری باید مردم را از تصمیمات خود آگاه کنند. این ویژگی، مردم را از اعمال قدرت مسئولانه و با توجه به منافع عمومی آگاه می‌سازد (باونز^۸، ۲۰۰۷).

1. Batty

2. Harrison

3. Pierre

4. Transparency

5. Public Participation

6. Arnstein

7. Accountability

8. Bovens

۴. **عدالت اجتماعی^۱:** حکمرانی شهری مطلوب باید در راستای عدالت و مساوات در اجتماع شهری حرکت کند. در این رابطه منابع شهری یعنی زمین، خدمات عمومی، حمل و نقل باید به صورت مساوات بین شهروندان تقسیم شود (هاروی^۲، ۲۰۰۸).
۵. **کارآمدی^۳:** دولت باید در حکمرانی مطلوب با شیوه‌ای کارآمد منابع را مدیریت کند و راهکارهایی برای بهره‌برداری بهینه از منابع انسانی، مالی و زیست‌محیطی ارائه دهد (ملکی و مقدمی، ۱۴۰۳: ۹۰).
۶. **ثبات و امنیت^۴:** حکمرانی شهری باید به ایجاد ثبات و امنیت حداکثری در شهر بپردازد. امنیت اجتماعی و اقتصادی در سطح شهر باید به گونه‌ای باشد که اعتماد عمومی را جلب کند و تهدیدهای گوناگون مانند بحران‌ها یا جنگ‌ها را مهار کند.
۷. **مناسب‌بودن تصمیمات برای نیازهای محلی^۵:** در شهر تصمیمات باید متناسب با ویژگی‌ها و نیازهای هر شهر و جامعه محلی اتخاذ شود، نه اینکه تنها از الگوهای عمومی و نظریه‌های سطح کلان پیروی کنند.
۸. **استفاده از فناوری و نوآوری^۶:** حکمرانی شهری مطلوب باید از فناوری‌های نوین برای بهبود کیفیت خدمات، ارتقای شفافیت و تسهیل مشارکت شهروندان استفاده کند. این می‌تواند شامل استفاده از سامانه‌های دیجیتال برای مدیریت منابع شهری، اطلاع‌رسانی و تعامل با شهروندان باشد.
۹. **توسعه پایدار و بلندمدت‌سازی برنامه‌ها^۷:** حکمرانی شهری باید بر اساس اصول توسعه پایدار و برنامه بلندمدت باشد که به حفظ منابع طبیعی، کاهش آلودگی و ایجاد شهرهای سبز و زیست‌محیطی توجه کند.
۱۰. **حکمرانی چندسطحی^۸:** در حکمرانی شهری مطلوب، به شهر به مثابه نقطه عزیمت در سیاست‌گذاری نگریسته می‌شود. در این نوع سیاست‌گذاری، هماهنگی و همکاری میان نهادهای گوناگون در سطوح مختلف (محلی، ملی و بین‌المللی) برای حل مسائل شهری ضروری است و مسائل بین‌المللی، منطقه‌ای و ملی در درون یک نظام چندسطحی دارای تنیدگی مورد پردازش قرار

1. Social Justice

2. Harve

3. Efficiency

4. Stability and Security

5. Responsiveness to Local Needs

6. Use of Technology and Innovation

7. Sustainable Development

8. Multilevel Governance

می‌گیرد. این نوع حکمرانی در عصر کنونی که مسائل حکمرانی به شدت پیچیده و درهم‌تنیده شده است از اهمیت بیشتری نیز برخوردار است، جایی که اثر سینرژیک حاصل از هماهنگی سامانه‌ها و زیرسامانه‌ها ایجاد می‌شود.

۴. جنگ ترکیبی^۱

جنگ ترکیبی معادل کلمه هایبرید است و به معنای چیزی ترجمه شده است که متشکل از اجزای گوناگون باشد (فرهنگ لغت آنالین آکسفورد). مفهوم جنگ ترکیبی در زبان عربی «الحرب الهجینه» خوانده می‌شود. کلمه هجین در عربی در اشاره به گیاهان پیوندی، مواد چندبخشی، جانوران دورگه و... استفاده می‌شود. (فرهنگ لغت برخط المعانی)^۲. این لغت در زبان روسی معادل عبارت «Гибридная война» است. در این تعبیر نیز ویژگی ترکیب ویژگی‌ها و پیوند نژادی وجود دارد؛ لذا به‌طور کلی ترکیب ویژگی‌های گوناگون جنگ‌های مختلف و پیوند آن‌ها در جنگ ترکیبی از محوریت برخوردار است.

۱. پیدایش مفهومی

جنگ ترکیبی از لحاظ اصطلاحی در سال ۲۰۱۴ پس از الحاق کریمه به روسیه در محافل سیاسی - امنیتی و رسانه‌ها مورد توجه نخبگان قرار گرفت (ریچ بون - جنراد و کالن^۳، ۲۰۱۶: ۱). امروزه نیز از عبارت جنگ ترکیبی برای توصیف عملکرد روسیه در برابر برخی کشورها از جمله بعضی کشورهای غربی و اوکراین استفاده زیادی می‌شود. برخی نیز بر این باورند که اصطلاح جنگ هایبریدی در آغاز قرن بیست و یکم ظاهر شد. زمانی که ارتش‌های غربی درگیر محیط‌های عملیاتی پیچیده و چالش برانگیزی در افغانستان و عراق شدند و نظریه‌پردازان نظامی سعی داشتند درک بهتری از ماهیت جنگ در این محیط‌ها ارائه دهند (هیووینن^۴، ۲۰۱۱: ۵۰). برخی دیگر نیز بر این باورند که استفاده از عبارت جنگ ترکیبی برای توصیف عملکرد روسیه ناشی از عملیات انحرافی غرب به‌منظور ایجاد سوء ظن نسبت به روسیه است. در هر صورت پیدایش این نوع جنگ ناشی از تغییراتی در نوع نگاه زمینه و زمانه جنگ است که دلالت‌های گوناگونی به همراه داشته است.

۲. دلالت‌های مفهومی

1. Hybrid Warfare

2. <https://www.almaany.com>

3. Reichborn-Kjennerud & Cullen

4. Huovinen

جنگ ترکیبی حتی اگر نوع جدیدی از جنگ به‌شمار نیاید (کالیسکن^۱، ۲۰۱۹)، نوع خاص و پیچیده‌ای از جنگ به‌شمار می‌رود که محیط زندگی شهری را تحت تأثیر قرار داده است. جنگ هیبریدی یا همان جنگ ترکیبی به‌نوعی از جنگ گفته می‌شود که با ترکیب منسجم مؤلفه‌های پراکنده جنگ و یکپارچه‌سازی، هماهنگ‌سازی و ایجاد هم‌افزایی در آن در پی غلبه بر بازیگران هدف است. در این نوع از نبرد که ساختی وضعیت‌گونه دارد، لایه‌های گوناگونی حضور دارد و بی‌ثبات‌سازی دولت هدف و قطبی‌سازی جامعه آن مدنظر قرار دارد (پین داک^۲، ۲۰۱۴: ۱). تعاریف زیادی از جنگ ترکیبی ارائه شده است. استفاده هم‌زمان از نیروهای متعارف و نامتعارف در یک کارزار نظامی از جمله معروف‌ترین تعاریف جنگ ترکیبی است (فریدمن^۳، ۲۰۱۶: ۸۰). پیتز^۴ بر این باور است که ویژگی جنگ ترکیبی در منازعه نیروهای نظامی متعارف و نیروهای نامتعارف (چریک‌ها، شورشیان و تروریست‌ها) قابل پردازش است که می‌تواند شامل بازیگران گوناگونی باشد و همچنین دارای اهداف سیاسی است (ویدر^۵، ۲۰۱۶: ۷۵). در واقع نبرد هیبریدی به‌معنای ترکیبی‌بودن ابزارها و روش‌ها و ترکیب عناصر گوناگون در شیوه نبرد است (هیوینن، ۲۰۱۱: ۳). جایی که زندگی عمومی مردم و همچنین عرصه عمومی زندگی یعنی شهر تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

۳. دامنه مفهومی

این نوع جنگ در فاصله بین دو حوزه جنگ غیر قاعده‌مند و مناقشات متعارف جای دارد (McCulloh & Johnson, 2013: ix). در این نبرد هر یک از بازیگران در تلاش است تا با استفاده از فرایندی معین و در فضایی جنگی به استخدام هماهنگ، زیبایی‌شناسانه و هم‌زمان یک ترکیب شکل‌یافته از روش‌های نامنظم، سلاح‌های متعارف، تروریسم و رفتار جنایی برای دستیابی به اهداف سیاسی خود اقدام کند (Hoffman, 2009: B). در جنگ ترکیبی، عرصه نبرد از فشارهای عینی تا تأثیرات شناختی امتداد می‌یابد (باکیر، ۲۰۲۱: ۱). یکی از ویژگی‌های جنگ ترکیبی استفاده از نظریه‌ها و مؤلفه‌های گوناگون برای ایجاد فشار حداکثری بر بازیگر هدف خود است. موضوعی که سبب شده است تا این نبرد در چارچوب‌های تک‌بعدی و یک‌سویه نظری قابل تبیین نباشد؛ بلکه استفاده از تحلیل‌های میان‌رشته‌ای را برای شناخت و تحلیل این فضا ضروری کرده است. یکی از ابعاد مهم

-
1. Caliskan
 2. Pindjác
 3. Fridman
 4. Peter Gray
 5. Wither

در جنگ ترکیبی طراحی دالان‌های زمانی و زمینه‌ای برای جلوگیری از توسعه و پیشرفت جامعه هدف است. فرایندی که از دل شهر آغاز و معنا می‌شود. در این بین، شناخت شکلی و فرآورده محور جنگ ترکیبی به عنوان نبردی گرانبار از نظریه به‌تنهایی نتیجه‌بخش نیست؛ لذا ضرورت شناخت روشمند و فرایندمحور آن باید مدنظر قرار بگیرد. با توجه به مطالب بیان‌شده جنگ ترکیبی چالش‌های جدی برای حکمرانی شهری به وجود می‌آورد؛ زیرا رویارویی با آن نیازمند هماهنگی هر چه بیشتر قوای نظامی، اقتصادی، سیاسی و اطلاعاتی است.

۵. غرب

در این پژوهش غرب به‌مانند مفهومی هژمونیک - هارمونیک مدنظر قرار دارد. در این راستا، غرب به‌مثابه کلیتی تاریخی و تمدنی تعریف می‌شود که از وضعیتی هژمونیک - هارمونیک برخوردار است. در این رویکرد به مبانی قدرت گفتمانی و فراگیری هژمونیک غرب به‌صورت تمدنی بدون توجه صرف به موقعیت جغرافیایی و فرهنگ غربی پرداخته می‌شود؛ در واقع در رویکرد هژمونیک - هارمونیک نسبت به غرب، به کلیت غرب مبتنی بر فضای زمانی و اصول گفتمانی آن اهمیت داده می‌شود که دربردارنده فرهنگ سلطه و هژمونی‌طلبی است. در این رویکرد ویژگی‌های راهبردی، پیوندهای سیال بین میکرو فیزیک‌های قدرت و به‌ویژه هارمونی بین عناصر خرد و کلانی که به طراحی، ایجاد و تأثیر پدیده‌ای به نام غرب منجر می‌شود معیار تمایز مرزها به‌شمار می‌رود. در این فرایند پیوندها از اهمیت برخوردار است و به دلیل پراکنش و انتشار گسترده قدرت در دنیای معاصر این پیوند ممکن است بین بازیگران و عناصری از جهات گوناگون جغرافیایی جهان شکل بگیرد (راجی، ۱۴۰۲: ۳۴).

تجزیه و تحلیل و یافته‌ها

نیدگی حکمرانی شهری و جنگ ترکیبی

کشورهای غربی همواره با سیاست‌های استعمارگرانه خود به‌دنبال تضعیف انقلاب اسلامی ایران و درگیرسازی ظرفیت‌های آن به روش‌های گوناگون هستند. این روش‌ها شامل طیف گسترده‌ای از جنگ‌های سخت و نرم و جنگ‌های نوین و هوشمند است. یکی از مهم‌ترین ابزارها برای رویارویی با جمهوری اسلامی ایران توسط کشورهای غربی استفاده از جنگ ترکیبی است. عمده‌ترین اقدامات غرب در جنگ ترکیبی عبارت است از: حمایت از تروریسم، اختلال در روند صلح غرب آسیا، تحریم

پزشکی، هسته‌ای و فناوری موشکی، ایران‌هراسی، مسدودکردن اموال و دارایی‌ها، طراحی و انجام عملیات ترور، راه‌اندازی شبکه‌های ماهواره‌ای و انجام جنگ نرم و موارد دیگر. در این میان برخی از تأثیرات جنگ ترکیبی در حکمرانی شهری عبارت است از:

۱. **ایجاد جنگ اطلاعاتی و تغییر افکار عمومی:** در جنگ ترکیبی، جنگ اطلاعاتی و سایبری نقش مهمی ایفا می‌کند. این ناآرامی‌ها و چالش‌ها از طریق گسترش اطلاعات نادرست و پروپاگاندا پیامدهای فراوانی برای شهر و شهروندان به وجود می‌آورد. جنگ اطلاعاتی سبب ایجاد شکاف‌های اجتماعی، تضعیف اعتماد عمومی و قطبی شدن اجتماعات شهری است. در این زمان حکمرانی شهری باید به مدیریت بحران‌های اطلاعاتی بپردازد و از طریق فناوری و ظرفیت‌های رسانه‌ای به مدیریت این موضوع کمک کند (لینچ^۱، ۲۰۱۶).

۲. **ایجاد تهدیدهای امنیتی و بی‌ثباتی شهری:** یکی از مهم‌ترین اهداف جنگ ترکیبی بی‌ثبات‌سازی مناطق هدف است. در این راستا شهرها می‌توانند آماج حملات سایبری، جنگ مستقیم و غیرمستقیم، حملات تروریستی (شامل بمب‌گذاری و خرابکاری در زیرساخت‌ها) و حملات به نهادهای دولتی باشد. این حملات می‌تواند پیامدهای زیادی برای شهر و شهروندان داشته باشد. از جمله چالش‌های احتمالی، ایجاد اختلال در زیرساخت‌ها، سامانه‌های اطلاعاتی و خدمات شهری است؛ مثلاً حمله به سامانه‌های حمل‌ونقل می‌تواند حکمرانی شهری را دچار اختلال کند و سبب بی‌ثباتی و ناآرامی شود. در این حالت حکمرانی شهری باید به شکل مؤثر در برابر بحران‌ها و حملات آمادگی داشته باشد و توانایی رویارویی با چالش‌ها را فراهم آورد (کالدور^۲، ۲۰۰۶). در زمان وقوع حملات یا بی‌ثباتی‌های ناشی از جنگ ترکیبی، نیاز است که امنیت عمومی در شهرها به طور مؤثر برقرار شود و در عین حال از بروز مشکلات اجتماعی و اقتصادی جلوگیری شود. تاب‌آوری در این زمینه کمک می‌کند تا شهر توانایی بازسازی و حفظ عملکرد خود را داشته باشد.

۳. **تضعیف حکمرانی شهری از طریق ایجاد بحران‌های اجتماعی و اقتصادی:** از دیگر ابعاد جنگ ترکیبی ایجاد بحران‌های اجتماعی و اقتصادی است که می‌تواند سبب ایجاد نارضایتی‌های جامعه، بیکاری، فقر و بزه اجتماعی شود. بحران‌های اقتصادی و فرهنگی ناشی از جنگ ترکیبی می‌تواند سبب ایجاد فشارهای اقتصادی و در نتیجه نداشتن اعتماد به حکومت و تصمیمات آن شود. در این

شرایط حکمرانی شهری باید به دنبال راهکارهای اقتصادی پایدار و ایجاد شغل و تقویت زیرساخت‌ها و جلوگیری از نارضایتی‌ها باشد (مامفورد^۱، ۱۹۶۱). نتیجه اینکه حملات اطلاعاتی و پروپاگاندهای سیاسی، سبب ایجاد شکاف‌های عمیق و ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی در شهر می‌شود. تاب‌آوری اجتماعی شهری کمک می‌کند تا روابط بین گروه‌های گوناگون جامعه حفظ شود و انسجام اجتماعی برای رویارویی با چالش‌ها شکل گیرد.

۴. کاهش منابع مالی نهادهای شهری: در زمان تحریم وابستگی شدید به منابع نفتی مشکلات جدی را در تأمین منابع مالی ایجاد می‌کند. این موضوع سبب کاهش توان اجرایی و عملکرد مناسب در توسعه حمل و نقل، ایجاد زیرساخت‌های شهری و بهبود خدمات عمومی می‌شود. این موضوع سبب می‌شود نهادهای مشغول در امر حکمرانی امکان برنامه‌ریزی بلندمدت و پایدار نداشته باشند و همواره به دولت مرکزی وابسته باشند. در ساختار حکمرانی ایران بیشترین قدرت تصمیم‌گیری توسط دولت مرکزی و نهادهای بزرگ انجام می‌شود، به گونه‌ای که سبب ضعف در نهادهای محلی و شهرداری‌ها می‌شود. نکته بعدی مشارکت کم شهروندان در فرایند تصمیم‌گیری است که سبب نداشتن اعتماد و نارضایتی عمومی می‌شود. این رویکرد سبب عدم توزیع قدرت و تصمیم‌گیری نادرست و عدم کارایی حکمرانی شهری می‌شود.

۵. محدودیت‌های تجاری و وارداتی: یکی از پیامدهای منفی تحریم‌های تجاری و اقتصادی وابستگی به اقتصاد تک‌محصولی وابسته به نفت و منابع طبیعی، هدررفت منابع و ایجاد رانت است. ایران که از گذشته به تولید کالاهای خام مانند نفت و مواد معدنی مشغول بوده، با مشکل وابستگی به منابع خارجی روبه‌رو شده است که این امر هنوز هم در حکمرانی شهری به‌ویژه در شرایط تحریم‌ها و بحران‌های اقتصادی نمایان است؛ همچنین تحریم سبب وابستگی به اقتصاد تک‌محصولی، ایجاد تورم، کاهش درآمد، اجرائشدن طرح‌های زیرساختی و به‌طور کلی افزایش فقر شهری می‌شود. این وضعیت با افزایش فشار بر روی طبقات ضعیف سبب ایجاد ناهنجاری‌های اجتماعی و افزایش حاشیه‌نشینی می‌شود. این مناطق اغلب فاقد زیرساخت‌های مناسب، خدمات اجتماعی و اقتصادی هستند و مشکلات زیادی را برای حکمرانی شهری به‌همراه می‌آورند (اتحاد، توکلی‌نیا و رهنما، ۱۴۰۲: ۱۰۷)؛ همچنین تحریم‌ها می‌تواند واردات کالاهای مورد نیاز برای کارهای عمرانی در شهر را دچار مشکل کند. برای مثال، تجهیزات و مصالح مورد نیاز برای طرح‌های عمرانی یا فناوری‌های

جدید که برای بهبود خدمات شهری ضروری است، تحت تأثیر تحریم‌ها دچار محدودیت یا افزایش قیمت می‌شود؛ همچنین یکی دیگر از مشکلات اقتصادی که حکمرانی شهری با آن روبه‌رو می‌شود فساد اداری و نبود شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری است. این وضعیت می‌تواند به ایجاد طرح‌های ناتمام، هدررفت منابع و بی‌اعتمادی عمومی منجر شود.

در ادامه باید اشاره کرد که به‌طور کلی تأثیرات جنگ ترکیبی سبب تشدید افق‌زدایی از حکمرانی ایرانی شده است و مسئله تنیدگی توسعه با امنیت مورد غفلت قرار گرفته است. تحریم‌ها و نظام استعماری به‌عنوان عامل خارجی بر نوع عملکرد حکمرانی شهری تأثیرگذار است. این عامل می‌تواند سبب ضعف استقلال اقتصادی و ناتوانی در مدیریت منابع شهری شود. این چالش‌ها منابع مالی شهری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و سبب وابستگی شدید به درآمدهای ناپایدار نفتی می‌شود. به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین اهداف غربی‌ها در کاربست جنگ ترکیبی علیه جمهوری اسلامی ایران ایجاد پیوند بحران ترکیبی با کوتاه‌مدت بودگی نهاد حکمرانی در ایران است به‌گونه‌ای که بتوانند از جامعه ایران افق‌زدایی کنند و جامعه را با اختلال در تصویرسازی و امید به آینده روبه‌رو کنند. تأثیرات و چالش‌های ایجادشده توسط جنگ ترکیبی بر بخش‌های گوناگون کشور تأثیرگذار است و سبب ایجاد ناآرامی و نارضایتی در کشور می‌شود (عسگری، ۱۴۰۰: ۲۲۹). یکی از مهم‌ترین سطوحی که مورد حمله جنگ ترکیبی قرار می‌گیرد شهر و شهروندان آن است، جایی که طراحی اتوپیا^۱ بر اساس آن معنا پیدا می‌کند و طرح دیستوپیا^۲ نیز از آن برخاسته می‌شود. تهران، به‌عنوان پایتخت جمهوری اسلامی ایران، جایگاه مهم و والایی در مدیریت و هدایت کشور دارد؛ لذا یکی از اهداف جنگ ترکیبی می‌تواند شهر تهران به‌عنوان مرکز اصلی راهبری کشور باشد. در این راستا افق‌زدایی از نقش بین‌المللی ایران در عصر جدید و پسا صنعتی‌سازی نفت شیل سبب شده است تا مبتنی بر اقتصاد هیدروکربنیسم و مرکز‌محور، تراکم جمعیتی در تهران شکل بگیرد، تراکمی که یکی از مهم‌ترین دلایل پدیداری مشکلات گوناگون زیست‌محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... در تهران است؛ همچنین کشورهای غربی سعی بر آن دارند تا با کاربست کریدور آی - مک، ایران را از روند توسعه غرب آسیا حذف کنند. فرایندی که اتفاقاً نقطه آغازین آن از مسئله شهر شروع می‌شود. در این فرایند توسعه جنوب خلیج فارس و اختلال در روند توسعه شمال آن به محوریت

1. Utopia
2. Dystopia

ایران را می‌توان از جمله مهم‌ترین پیامدهای کریدور آی - مک دانست، از سوی دیگر نیز شاید بتوان مهم‌ترین عامل مشکلات شهری تهران را تراکم جمعیت به واسطه تمرکز فرصت‌های شغلی در تهران دانست. تلاقی این دو گزاره بیانگر آن است که مسئله توسعه و امنیت و مسئله شهر به صورت درهم تنیده‌ای قرار گرفته‌اند و نمی‌توان به صورت جداگانه هر کدام را مورد فهم و درک قرار داد. توسعه پهنه شمالی خلیج فارس و انتقال فرصت‌های شغلی و کریدوری به آن علاوه بر اینکه می‌تواند فرصت مهمی برای احیای حکمرانی در شهر تهران باشد، می‌تواند بر پایه یک برنامه توسعه هدفمند به احیای شمال خلیج فارس یاری برساند و نقش کریدوری ایران را در این میان محفوظ بدارد.^۱ از این رو انتقال فرصت‌های شغلی از تهران مبتنی بر یک الگوی توسعه صنعتی مورد نیاز است که خود نیازمند طراحی یک تصویر معتبر ایرانی از آینده کشور و منطقه و ترسیم نقش جدید ایران در آن است، در این فرایند می‌توان انتقال فرصت‌های شغلی به کرانه خلیج فارس را مورد بررسی و پردازش قرار داد و تاب‌آوری شهری در تهران را نیز افزایش داد. در شرایط حال حاضر و در برابر جنگ‌های ترکیبی شهرها باید تاب‌آوری زیادی داشته باشند تا بتوانند در برابر تهدیدهای گوناگون مقاومت کنند. این آمادگی‌ها شامل استفاده از فناوری، همکاری‌های بین‌شهری و آمادگی در برابر بحران‌ها است. تاب‌آوری شهری به معنای میزان سازگاری و بازسازی شهر در برابر چالش‌ها و بحران‌ها است (براین واکر و دیوید سالت^۲، ۲۰۱۶). تاب‌آوری شهری ابعاد گوناگونی دارد که با تهدیدها و چالش‌های جنگ ترکیبی مقابله می‌کند. ایجاد هماهنگی مؤثر بین نهادهای دولتی و غیر دولتی شهری و همکاری‌های بین دستگاهی در مدیریت بحران‌های اطلاعاتی، فیزیکی و اقتصادی و به‌طور کلی در افزایش تاب‌آوری شهری نقش به‌سزایی دارد (زورچر^۳، ۲۰۱۴).

راهکارهای رویارویی با جنگ ترکیبی در حکمرانی شهری

برای رویارویی با تأثیرات جنگ ترکیبی در حکمرانی شهری راه‌های متفاوتی وجود دارد که به ارائه مهم‌ترین آن‌ها پرداخته می‌شود.

۱ برای مطالعه بیشتر در این زمینه رجوع شود به برنامه تلویزیونی شبکه افق با عنوان: همه چیز درباره کریدور IMEC؛

<https://ofoghtv.ir/news/436912>

برنامه ایران چیست؟ شنبه ۲۱ مهر ۱۴۰۳ قابل بازیابی در:

2. Brian Walker and David Salt

3. Zuercher

جدول ۱. راهکارهای راهبردی برای رویارویی با تأثیرات جنگ ترکیبی

ردیف	عنوان
۱	بازاندیشی در مفهوم شهر از دید جامعه ایرانی
۲	انتقال فرصت‌های شغلی از پایتخت به پهنه آبی جنوب

۱. بازاندیشی در مفهوم شهر از دید جامعه ایرانی

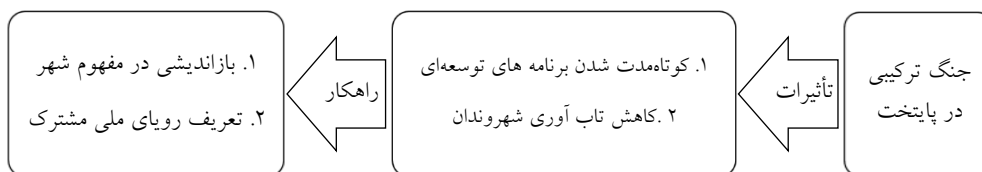
در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، شهر به عنوان فضایی برای اسکان شهروندان و فعالیت‌های روزمره شناخته می‌شود. بسیاری از مشکلات حکمرانی شهری ناشی از تنگ‌نظری در تعریف و درک شهر است؛ در نظریه‌های کلاسیک نیز شهر عموماً به مثابه واحدی جغرافیایی - اجتماعی تلقی می‌شد که در آن انسان‌ها به فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مشغول هستند. در این چارچوب شهر بیشتر فضایی کالبدی - اجتماعی بود. با ظهور جنگ‌های ترکیبی که مبتنی بر تهدیدات چندلایه نظامی، اطلاعاتی، اقتصادی و روانی است، کارکرد سنتی شهر دچار تحول بنیادی شد. در الگوی جدید، شهر دیگر فقط محل سکونت یا تولید اقتصادی نیست و محیط‌های شهری در جنگ ترکیبی، آماج عملیات شناختی، القای بی‌ثباتی اجتماعی و بحران‌های اقتصادی می‌شوند؛ لذا شهر به جبهه‌ای فعال از مقاومت یا فرسایش حکمرانی ملی تبدیل شده است. در کشورهای توسعه‌یافته، شهر معنای دیگری دارد. در جهان امروزی شهر به عنوان موجود زنده‌ای است که ارتباطات منظم و ساختارمند میان اجزای خود دارد. اصطلاح شهر به مثابه موجود زنده به این نکته اشاره دارد که شهر، سامانه‌ای پیچیده و پویا دارد که همواره در حال تغییر و تحول است و در طراحی برنامه‌های توسعه هر کشوری نقش محوری دارد. در این تعریف، شهر همواره در حال رشد و تغییر مداوم است و دارای پویایی و تعامل است. هاروی الکساندر^۱ نظریه‌پرداز اجتماعی در مطالعات خود به‌طور مشخص به تحلیل شهرها به عنوان موجودات زنده و پویا پرداخته است. شهر به عنوان موجود زنده ساختار درونی پیچیده‌ای دارد که توانایی بازسازی و تطبیق‌پذیری در شرایط جدید را دارد. شهر دارای فرایند خودتنظیم‌گری است که در برابر بحران‌ها و چالش‌های ناشی از جنگ ترکیبی یا تهدیدات خارجی، از جمله آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی، مقابله می‌کند (هاروی، ۱۹۹۵). بازاندیشی در مفهوم شهر می‌تواند به این صورت باشد که شهر را به عنوان محلی برای تعاملات اجتماعی و فرهنگی معرفی کند و نسبت آن را با برنامه‌های امنیتی و اقتصادی به صورت هارمونیک مشخص کند. از آنجا که جنگ ترکیبی ممکن است

1. Harvey Alexander

از طریق ابزارهای گوناگون، مانند دغدغه‌های اقتصادی، بحران‌های اجتماعی و فرهنگی بر جامعه تأثیر بگذارد، بازتعریف مفهوم شهر می‌تواند به رویارویی با این تهدیدات کمک شایانی کند؛ لذا مفهوم جدید شهر در این پژوهش به مثابه موجود زنده و هوشمند است که سه نقش محوری دارد: سیاسی - راهبردی: شهرها در دفاع یا فروپاشی هویت ملی به مثابه نهادهای خط مقدم عمل می‌کنند. اقتصادی - مقاومتی: پایداری یا شکنندگی اقتصادی شهرها تعیین‌کننده دوام تاب‌آوری ملی است. فرهنگی - شناختی: شهرها محل تولید یا تضعیف تخیل جمعی و رؤیای ملی هستند. در جنگ ترکیبی، افق‌زدایی از شهرها به معنای افق‌زدایی از تمام جامعه است.

یکی از اهداف مهم جنگ ترکیبی تضعیف هویت ملی و اتحاد اجتماعی است. در نتیجه این رخداد کشور رؤیای ملی خود را فراموش می‌کند و به دنبال آن برنامه‌های توسعه‌ای بلندمدت صورت نمی‌پذیرد (جلالی، ۱۳۹۹: ۷۰). برنامه توسعه‌ای، برنامه‌ای است که به صورت ساختاری به مسائل نگاه کند و توان پاسخگویی به جنگ پیچیده ترکیبی را داشته باشد و با انعطاف زیاد به پیشبرد اهداف کمک کند. این برنامه علاوه بر مبارزه با تهدیدات باید به آینده‌نگری، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی در برابر جنگ ترکیبی بپردازد. در نتیجه، نداشتن تعریف صحیح از شهر سبب اخلاف در ایجاد و تقویت رؤیای ملی در شرایط جنگ ترکیبی می‌شود که به کم‌توجهی به برنامه‌های بلندمدت و توسعه‌ای می‌انجامد. این امر سبب ایجاد موانع در رسیدن به اهداف جمعی و ملی می‌شود. رؤیای ملی به مجموعه‌ای از آرمان‌ها و اهداف اشاره می‌کند که هر ملتی در راستای آن حرکت می‌کند و برنامه‌های بلندمدت توسعه‌ای بر پای آن ریخته می‌شود (حسینی، ۱۳۹۶: ۵۰). اهمیت این رویا به حدی است که ارائه تصویر از آینده می‌تواند افق، انرژی، درد و امید مشترک تولید کند و به منظری بدل شود که از طریق آن بتوان حتی گذشته و اکنون را فهمید. اگر دستگاه تصویرسازی گذشته و اکنون هر جامعه‌ای کامل باشد، اما تصویر آینده‌ای برای خود نداشته باشد و آینده را فقط در قالب تحلیل نظری و انتزاعی توضیح دهد، آستانه تحمل جامعه برای مقاومت و تاب‌آوری بسیار کاهش خواهد یافت. سه عنصر رؤیای ملی، تاب‌آوری و حکمرانی شهری با یکدیگر ارتباط تنگاتنگی دارند. در واقع رؤیای ملی می‌تواند به عنوان چارچوب ایدئولوژیک و هدف بلندمدت عمل کند که تاب‌آوری شهری را تقویت می‌کند. از سوی دیگر، تاب‌آوری شهری می‌تواند به عنوان ابزاری عملی برای رسیدن به رؤیای ملی مشترک باشد. وقتی هر کشوری به اهداف بلندمدت خود در قالب رؤیای ملی دست می‌یابد، می‌تواند شهرهایی مقاوم و پایدار بسازد که در برابر بحران‌ها، توانایی بازسازی سریع و مؤثر

دارند. به عنوان مثال، پیشرفت اقتصادی و توسعه پایدار که جزء اصلی رؤیای ملی هر کشوری هستند، می‌توانند به تقویت زیرساخت‌ها و بهبود کیفیت زندگی در شهرها منجر شوند. این امر سبب می‌شود شهرها تاب‌آوری بیشتری در برابر بحران‌ها پیدا کنند و از فروپاشی یا شکست شهر جلوگیری شود. در واقع حکمرانی شهری باید از طریق برنامه‌های توسعه‌ای که هم‌راستا با آرمان‌های ملی هستند، به بهبود کیفیت زندگی شهروندان بپردازد. این امر می‌تواند شامل توجه به عدالت اجتماعی، دسترسی به منابع، افزایش فرصت‌های شغلی، تقویت زیرساخت‌ها و ایجاد فضایی برای مشارکت فعال مردم در تصمیم‌گیری‌ها باشد. در شرایط جنگ ترکیبی دشمن تلاش می‌کند تا رؤیای ملی را تضعیف کند و برنامه‌های توسعه را با تهدیدات داخلی و خارجی مورد آسیب قرار دهد. در این رابطه یکی از مباحثی که کاتوزیان در کتاب خود مطرح می‌کند دیدگاه جامعه کوتاه‌مدت است (کاتوزیان، ۱۳۹۲: ۲۱۴). ایشان در کتاب ایران، جامعه کوتاه‌مدت اشاره می‌کند که جامعه ایرانی از خیلی جهات در ابعاد فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی جامعه‌ای کوتاه‌مدت است؛ یعنی جامعه‌ای که انباشت درازمدت دانش، علم و سرمایه دارای اشکال است که در نتیجه آن پیشرفتی حاصل نمی‌شود و توسعه پیدا نمی‌کند (کاتوزیان، ۱۳۹۲: ۳۵). باید اشاره کرد که جامعه ایرانی دارای نهادهای بلندمدتی همچون نهاد خانواده و نهاد دین بوده است؛ اما در نهاد حکمرانی می‌توان به گونه‌ای نبود انباشت سیاستی را از چند سده قبل مشاهده کرد. نتیجه اینکه یکی از آثار جنگ ترکیبی توجه نکردن به کارکرد شهر و تضعیف رؤیای ملی و در نتیجه کوتاه‌مدت‌سازی برنامه‌های توسعه‌ای است؛ لذا یکی از راهکارهای توسعه و پیشرفت به منظور رویارویی با جنگ ترکیبی، بازتعریف مفهوم شهر و اصلاح ساختار حکمرانی شهری، ایجاد رؤیای ملی مشترک و در نتیجه بلندمدت‌سازی برنامه‌های توسعه‌ای است. ارتقای مشارکت مدنی سبب تعامل با سیاست‌های کلان‌شهری می‌شود. تقویت هویت محلی به تقویت هویت شهری می‌انجامد و با تقویت هویت شهرها، هویت ملی رشد و نمو می‌کند. در نتیجه این اقدام علاوه بر آثار گفته شده تاب‌آوری شهری نیز تقویت می‌شود و شهروندان را در برابر تأثیرات جنگ ترکیبی مقاوم‌تر می‌کند.

نمودار ۱. جنگ ترکیبی در شهر تهران

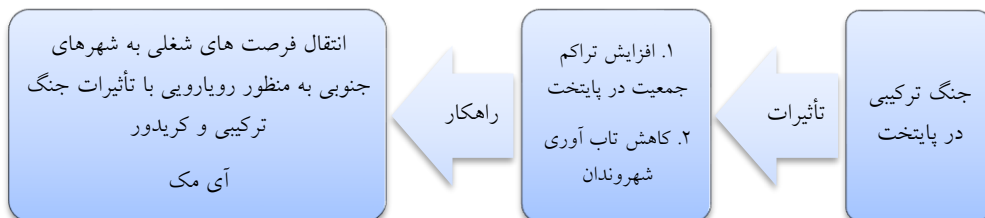
۲. انتقال فرصت‌های شغلی از پایتخت به پهنه آبی جنوب

یکی از تأثیرات غیرمستقیم جنگ ترکیبی در کشور، موضوع افزایش تراکم جمعیت در شهرهای بزرگ به‌ویژه پایتخت است. در زمان‌های بحران اقتصادی و اجتماعی بسیاری از مردم در مناطق حاشیه‌نشین و روستایی اقدام به مهاجرت به سمت شهرهای اصلی می‌کنند. این امر می‌تواند به افزایش فشار در شهرها و در نتیجه به افزایش تراکم جمعیت بینجامد. این موضوع در شهر تهران و بسیاری از شهرهای بزرگ دیگر قابل مشاهده است. شهر تهران به دلیل ظرفیت محدود خود نمی‌تواند این فشار جمعیتی را تحمل کند. این اتفاق سبب ایجاد بحران‌های گوناگونی می‌شود. دولت‌ها باید به‌منظور مدیریت مهاجرت‌های داخلی برنامه‌هایی داشته باشند که از بحران جلوگیری کند؛ لذا اولین گام در این مسیر، مدیریت بهینه فرصت‌های شغلی و انتقال آن‌ها به پهنه آبی جنوب مبتنی بر یک برنامه توسعه مشخص است. موضوعی که البته به‌معنای انتقال پایتخت نیست؛ بلکه به این مسئله از زاویه دیگری می‌نگرد. صرف افزایش یک‌بعدی امکانات و فرصت‌های شغلی در شهر تهران برای بهبود وضعیت زیست در شهر نه‌تنها امکانی راهبردی نخواهد بود؛ بلکه سبب افزایش جمعیت و وخیم‌تر شدن بحران‌های شهری می‌شود. در این حالت شهری مانند تهران که از قبل مشکلات گوناگونی داشته است با تراکم جمعیت و در نتیجه تراکم معضلات شهری روبه‌رو می‌شود. این معضلات سبب فرسودگی و ضعف در حکمرانی شهری می‌شود. مهاجرت به شهرهای بزرگ علاوه بر ایجاد مشکلات شهری مانند آلودگی، ترافیک و کمبود خدمات سبب بحران‌های امنیتی و اجتماعی بیشتر است. در این شرایط اثربخشی برنامه‌ریزی شهری به حداقل می‌رسد و امکان پیگیری طرح‌های توسعه شهری و بهبود زیرساخت‌ها نیز فاقد کارکرد سیستمی می‌شود. در چنین شرایطی، حکمرانی شهری و برنامه‌ریزی مناسب برای رویارویی با این تراکم‌ها، تقویت استقلال اقتصادی نهادهای شهری و بخش‌های خصوصی و رهایی از وابستگی به دولت و درآمدهای نفتی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

یکی از این برنامه‌ها توانمندسازی اقشار ضعیف شهری و حاشیه‌نشین‌ها است. تقویت برنامه‌های فقرزدایی و ایجاد اشتغال پایدار می‌تواند به کاهش تأثیرات منفی این بحران‌ها کمک کند؛ همچنین تقویت سیاست‌های رفاهی و اجتماعی در شهرهای کوچک به منظور جلوگیری از مهاجرت شهروندان از شهرهای کوچک به پایتخت مؤثر است. در این راستا راهکار ذیل قابل پردازش است:

توسعه مشاغل و انتقال نیروی کار به شهرهای ساحلی: راهکار پیشنهادی این مقاله برای موضوع تراکم جمعیت در شهرهای بزرگ به‌ویژه تهران، انتقال نیروی کار به شهرهای ساحلی جنوبی برای رویارویی با طرح کریدور آی - مک است. راهگذرها و کریدورها علاوه بر آثار تجاری و اقتصادی آثار ژئوپلیتیکی نیز دارند. جنگ کریدورها به یکی از مهم‌ترین منازعات بین‌المللی و یکی از مؤلفه‌های مهم در جنگ ترکیبی تبدیل شده که قدرت‌های بزرگ را تحت الشعاع قرار داده است. امروزه اهمیت کریدورها به حدی است که یکی از مؤلفه‌های قدرت و ابزار مهم تأمین منافع ملی کشورها به‌شمار می‌رود؛ لذا هر کشوری می‌کوشد تا بر راهگذرهای اصلی تسلط داشته باشد. در این میان کشورهای غربی و حامیان رژیم صهیونیستی در کنار کشور هند با طراحی کریدور آی - مک^۱ سرمایه‌گذاری عظیمی را انجام داده‌اند تا رژیم صهیونیستی را به مسیرهای جهانی متصل کنند و آن را انزوای ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک دور سازند. رژیم صهیونیستی با انجام این مهم کشورهای منطقه را به خود وابسته کرده است و ابزار مهمی به‌منظور چانه‌زنی بیشتر و کاهش خطرات علیه خود دارد. کریدور آی - مک در ضمن پیمان ابراهیم، همکاری‌های اقتصادی میان اعراب و اسرائیل را سرعت بخشیده و سبب درهم‌تنیدگی اقتصادی می‌شود. البته انجام عملیات طوفان‌الاقصى در هفت اکتبر ضربه بزرگی به رژیم صهیونیستی وارد آورد تا مسیر عادی‌سازی روابط با کشورهای عربی و راهاندازی کریدور آی - مک به تأخیر بیفتد. در این رابطه رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) در سخنرانی نماز جمعه نصر بیان داشتند: «تکیه آمریکا و همدستانش بر حفظ امنیت رژیم غاصب، پوششی برای سیاست مهلک تبدیل رژیم به ابزار آنان برای در اختیار گرفتن همه منابع این منطقه و استفاده از آن در درگیری‌های بزرگ جهانی است. سیاست آنان، تبدیل رژیم به دروازه صادرات انرژی از منطقه به جهان غرب و واردات کالا و فناوری از غرب به منطقه است و این یعنی تضمین موجودیت رژیم غاصب و وابستگی کل منطقه به آن. رفتار سفاکانه و بی‌محابای رژیم با مبارزان، ناشی از طمع به چنین وضعی است. این واقعیت به ما تفهیم می‌کند که هر ضربه به رژیم از سوی هر

کس و هر مجموعه، خدمت به کل منطقه و بلکه به کل انسانیت است.^۱ با طراحی یک پروژه مشخص ژئوپلیتیک - ژئواکونومیک که بتواند ضمن ایجاد درک از آینده ایران و نقش جدید آن در منطقه و جهان به انتقال فرصت‌های شغلی به پهنه آبی خلیج فارس منجر شود دو اتفاق مهم رخ می‌دهد: رخداد اول این است که شهرهای بزرگ مانند تهران تراکم جمعیتی کمتری پیدا می‌کنند و مهاجرت به سمت شهرهای ساحلی بیشتر می‌شود که سبب توزیع عادلانه فرصت‌های شغلی و کاهش مشکلات زیرساختی، زیستی، اجتماعی و اقتصادی در شهرهای مرکزی است. دومین نتیجه فعال‌شدن شهرهای ساحلی و رونق‌گرفتن راهگذرهای جنوبی است. مناطق جنوبی ایران دارای موقعیت راهبردی از لحاظ دسترسی به آب‌های آزاد است. با توجه به اینکه کریدور آبی - مک بعضی از مسیرهای تجاری ایران را مورد آسیب قرار می‌دهد، توسعه و تقویت زیرساخت‌ها در این مناطق می‌تواند تأثیرات منفی این تهدیدات را کمتر کند. علاوه بر آن ایران می‌تواند از مزایای جذب سرمایه‌گذار خارجی بهره‌برداری کند. برای انجام این امر باید در شهرهای ساحلی فرصت‌های شغلی مبتنی بر برنامه مشخص و معتبر طراحی و ایجاد شود. دولت‌ها می‌توانند از طریق سیاست‌های مالی فرصت‌های شغلی جدیدی را در عرصه صنایع گردشگری، فناوری، دریایی، شیلات و حتی صنایع سبز در شهرهای هدف ایجاد کنند؛ همچنین دولت‌ها می‌توانند از مشوق‌های مالی مانند تخفیف مالیاتی، تأمین مسکن‌های ارزان‌قیمت و تسهیلات بانکی و تسهیل در فرایند اداری استفاده کنند تا سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی مشتاق به فعالیت در ایران شوند؛ همچنین بهبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل و ارتباطات بین‌شهری مانند شبکه‌های ریلی و راه‌های ارتباطی جاده‌ای نقش مهمی در توسعه این شهرها دارد. از دیگر موارد مهم توسعه مراکز آموزشی و بهداشتی، توسعه مراکز تفریحی و گردشگری، ایجاد پارک‌های صنعتی و کارآفرینی و حمایت از کسب‌وکارها است.

نمودار ۲. جنگ ترکیبی در شهر

جدول ۲. یافته‌های پژوهش

موضوع	نتایج و تحلیل	پیشنهادهای
تهدیدات جنگ ترکیبی در حکمرانی شهری	تأثیرگذاری مستقیم بر شیوه حکمرانی شهری، هویت ملی و ایجاد بحران‌های شهری	بازتعریف حکمرانی شهری به‌عنوان ابزاری راهبردی برای رویارویی با این تهدیدات
چالش‌های کنونی در حکمرانی شهری	کوتاه‌مدت بودن برنامه‌های توسعه، نبود رویاهای کاربردی و وابستگی به‌نظام رانتی هیدروکربنی	برنامه‌ریزی هارمونیک و ایجاد زیرساخت‌های مناسب در مناطق گوناگون کشور
نقش شهرها در توسعه کشور	شهرها به‌مثابه موجودات زنده و پویا برای رویارویی با بحران‌ها	بازاندیشی در مفهوم شهر برای تقویت هویت ملی و حکمرانی شهری
انتقال فرصت‌های شغلی به شهرهای جنوبی	کاهش بحران‌های شهری و افزایش تاب‌آوری با انتقال فرصت‌های شغلی به شهرهای جنوبی	ایجاد زیرساخت‌های مناسب و جذب سرمایه‌گذاری برای توسعه در این مناطق
برنامه‌ریزی بلندمدت در حکمرانی شهری	وجود نگاه جامع و منسجم و درک مسائل به‌صورت نظام‌مند	اولویت‌دادن به حکمرانی شهری و مشارکت مؤثر در سیاست‌گذاری‌های کلان
رؤیای ملی و حکمرانی هم‌افزا	طراحی رؤیای ملی هارمونیک می‌تواند زیرسیستم‌های حکمرانی را در مسیر هم‌افزا قرار دهد و حکمرانی شهری را تقویت کند.	ایجاد انباشت زمانی برای حکمرانی ملی و شهری به‌منظور رویارویی با تهدیدات جنگ ترکیبی

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

در شرایط کنونی که تهدیدات جنگ ترکیبی برای شهرها به‌شدت پیچیده و چندجانبه شده است، حکمرانی شهری و بازتعریف آن به‌عنوان ابزاری راهبردی برای رویارویی با این تهدیدات ضروری است. یکی از اصلی‌ترین اهداف در جنگ ترکیبی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران، زمان زدودگی اجتماعی؛ تضعیف هویت ملی، ایجاد بحران‌های اجتماعی و اقتصادی و تخلیه ظرفیت ژئوپلیتیک و

ژئواکونومیک ایران است. در حال حاضر مهم‌ترین چالش‌هایی که جنگ ترکیبی به تشدید آن‌ها منجر شده است موقتی بودن نظام سیاست‌گذاری، نبود برنامه‌ریزی هارمونیک، وابستگی به نظام رانتیر هیدروکربنی و تراکم جمعیت در پایتخت است. درواقع ایران نیازمند بازمعماری در ادراک خود نسبت به نظم‌های جدید ملی و بین‌المللی است و این مهم به شدت در گرو بازمعماری نظام مدیریت شهر است. درواقع ایفای نقش مناسب در نظم‌های جدید نیازمند افزایش سرمایه اجتماعی و سیاسی و کارآمدی دولت است به گونه‌ای که بتوان با طراحی یک رؤیای ملی به کامیابی سیاسی دولت کمک کرد. در این راستا می‌توان با اتخاذ نگاه سامانمند و با تبیین نوع نسبت ایران در جهان پساشیل به نقش جدید و معتبر ایران در دوران بعد از هفت اکتبر فکر کرد. فرایندی که در پی آن، انتقال فرصت‌های شغلی از پایین البرز به کرانه آبی جنوب را محل توجه قرار دارد، به گونه‌ای که بتوان به ساخت نقش صنعتی، فناورانه و فرهنگی برای ایران دست یازید. در این بین علاوه بر کاهش مشکلات پایتخت می‌توان به طراحی نظام توسعه صنعتی و فرهنگی مناسب برای ایران پرداخت. در رویارویی با این وضعیت بایسته است مفهوم شهر و جایگاه آن در توسعه کشور و نقش بین‌المللی ایران بازاندیشی صورت گیرد. شهرها باید به عنوان موجودات زنده و پویا با ساختارهای پیچیده در نظر گرفته شود که توانایی واکنش و تطبیق با شرایط بحران و جنگ ترکیبی را دارند. این تغییر در نگرش به مفهوم شهر می‌تواند به تقویت هویت اجتماعی و ملی و کاهش آسیب‌پذیری در برابر تهدیدات خارجی و داخلی کمک کند. بازاندیشی در مفهوم شهر سبب ایجاد و تقویت رؤیای ملی و در نتیجه اجرای برنامه‌های بلندمدت توسعه‌ای می‌شود. یکی از این برنامه‌ها که برای رویارویی با جنگ ترکیبی و تراکم بیش از حد جمعیت در پایتخت اهمیت فراوانی دارد، انتقال فرصت‌های شغلی به شهرهای جنوبی ایران است. این برنامه می‌تواند گامی مؤثر در کاهش بحران‌های شهری و ارتقای تاب‌آوری در برابر تهدیدات باشد. این اقدامات نه تنها به کاهش فشار بر زیرساخت‌های شهری در تهران کمک می‌کند، بلکه سبب توسعه و رونق اقتصادی در شهرهای جنوبی کشور می‌شود. با توجه به موقعیت راهبردی این مناطق، ایجاد زیرساخت‌های مناسب و جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی می‌تواند به ایران کمک کند تا در برابر طرح‌هایی مانند کریدور آی-مک و دیگر تهدیدات ژئوپلیتیکی مقاومت کند. در نهایت، حکمرانی شهری و برنامه‌ریزی بلندمدت، با نگاهی جامع و منسجم، باید در اولویت‌های ملی قرار گیرد. این امر نیازمند تعامل مؤثر بین سیاست‌های کلان، مشارکت مدنی و توسعه زیرساخت‌ها است. برای رویارویی با تهدیدات جنگ ترکیبی، دستگاه حکمرانی باید بتواند

مسائل را به صورت سیستمی درک کند و به صورت سیستمی با آن تعامل کند. در این مسیر طراحی یک رؤیای ملی هارمونیک که بتواند زیرسیستم‌های حکمرانی را در یک مسیر هم‌افزا قرار دهد و نسبت مشخص با مسئله شهر و به‌ویژه شهر تهران برقرار کند علاوه بر آن که حکمرانی ملی را تنظیم می‌کند به باز معماری حکمرانی شهری نیز یاری می‌رساند. فرایندی که با ایجاد انباشت زمانی برای حکمرانی ملی و حکمرانی شهری به رویارویی هوشمندانه با جنگ ترکیبی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران نیز یاری می‌رساند.

فهرست منابع

فارسی

قرآن کریم

نهج البلاغه

- امام خمینی، روح الله (۱۳۸۳). **صحیفه نور**، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره).
- اتحاد، سیده شهناز؛ توکلی‌نیا، جمیله؛ رهنما، محمد رحیم (۱۴۰۲). فراتحلیلی بر شناخت رویکرد امنیت غذایی در چارچوب اصول حکمروایی خوب، **پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری**، ۱۱(۱): ۸۷ - ۱۱۵.
- اسماعیل‌زاده، حسن؛ همتی، مجتبی (۱۳۹۱). حکمروایی خوب راه چاره تحقق شهر خوب، **اطلاعات سیاسی اقتصادی**، شماره ۲، (۲۸۸) ۱۱۵ - ۱۰۳.
- برک پور، ناصر (۱۳۸۵). **حکمروایی شهری و نظام اداره شهرها در ایران**، مشهد: کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری.
- جلالی، علی (۱۳۹۹). **توسعه پایدار و استراتژی‌های مقاوم در برابر تهدیدات جهانی**. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- حسینی، فریده (۱۳۹۶). **راهکارهای نوین در حکمرانی شهری: رؤیای ملی و چالش‌های توسعه**، تهران: انتشارات نشر دانشگاهی.
- دباغ، سروش؛ نفی، ندا (۱۳۸۸). تبیین مفهوم خوبی در حکمرانی خوب، **مدیریت دولتی**، ۱(۳): ۱۸.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۷۲). **لغت نامه دهخدا**، تهران: دانشگاه تهران.
- راجی، محمدهادی (۱۴۰۲). **الگوی جنگ ترکیبی غرب علیه جمهوری اسلامی ایران**. رساله دکتری دانشگاه امام صادق(ع).
- شاه‌محمدی، محمد (۱۴۰۳). **نسبت حکمرانی و پایداری امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، حکمرانی متعالی**، ۴(۲)، ۷۴ - ۷۷.
- شریف‌زاده، فتاح؛ قلی‌پور، رحمت‌اله (۱۳۸۲). حکمرانی خوب و نقش دولت، **مدیریت فرهنگ سازمانی**.
- صالحی، مطهره؛ سالارزهی، حبیب‌الله؛ ایمانی، عبدالمجید (۱۴۰۱). بررسی اصول و دیدگاه‌های حکمرانی خوب شهری در راستای تحقق توسعه پایدار شهری. **جغرافیا و روابط انسانی**، ۵(۱)، ۲۳۷ - ۲۵۴.
- عسگری، محمود (۱۴۰۱). اصول و تدابیر مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) در راستای نیل به حکمرانی امنیتی اسلامی، **فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی امنیتی**، ۱۱(۴۳): ۳۹ - ۶۸.
- عسگری، محمود؛ حسینی، حسین (۱۴۰۰). **واکاوی حکمرانی امنیتی برای مقابله با ناآرامی‌ها در جمهوری اسلامی ایران**، آفاق امنیت، ۱۴(۵۳): ۲۲۷ - ۲۵۴.
- قاسمی، حمید (۱۳۹۲). **شهرشناسی: مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

قلی‌پور، رحمت اله (۱۳۸۴). تحلیل رابطه الگوی حکمرانی خوب و فساد اداری، **مجله علمی مدیریت فرهنگ سازمانی**.

میدری، احمد؛ خیرخواهان، جعفر (۱۳۸۳). **حکمرانی خوب بنیان توسعه**. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

ملکی، یوسف و مقدمی شهیدانی، سهراب (۱۴۰۳). تحلیل شاخص‌های حکمرانی متعالی اسلامی در مذاکرات قانون اساسی در مقایسه با حکمرانی مطلوب. **حکمرانی متعالی**، ۵(۳)، ۸۳ - ۱۰۴.

همایون کاتوزیان، محمدعلی (۱۳۹۲). **دولت و جامعه در ایران**. ترجمه حسن افشار، تهران: نشر مرکز.

Reference

Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. **Journal of the American Institute of Planners**.

Batty, M. (2013). **The New Science of Cities**. MIT Press.

Bovens, M. (2007). Analysing and Assessing Accountability: A Conceptual Framework. **European Law Journal**.

Brian Walker and David Salt (2016). **Resilience Thinking: Sustaining Ecosystems and People in a Changing World**.

Caliskan, M. (2019). Hybrid warfare through the lens of strategic theory. **Defense & security analysis**, 35(1), 40-58.

Definition of Hybrid [online]. (2021). **Oxford University Press**. Available at: <https://www.lexico.com/definition/Hybrid> (Accessed: 1 Nov 2021).

Hoffman, F. G. (2009) (B). **Hybrid warfare and challenges**. National Defense Univ Washington DC Inst For National Strategic Studies

Harrison, P. (2007). Governance and Development in Urban Areas. **Urban Studies Journal**, 44(8), 1327-1351

Harvey, A. (1995). **The City as a Living Organism**. Oxford University Press

Harvey, D. (2008), **The Right to the City**. New Left Review

Huovinen, P. (2011). **Hybrid warfare—Just a twist of compound warfare. Views on warfare from the United States Armed Forces perspective**. Helsinki: National Defense University

Kaldor, M. (2006). **New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era**. Polity Press

Kaufman, D., Aart, K., & Massimo, M. (2009). **Governance matters VIII: Governance indicators for 1996-2008**.

Lefebvre, H. (1991). **The Production of Space**. Blackwell Publishing

Lynch, M. (2016). **Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present**. Oxford University Press.

McCulloh, T. & Johnson, R. (2013). **Hybrid warfare**. Joint Special Operations Univ Macdill Afb Fl.

Mumford, L. (1961). **The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects**. Harcourt, Brace & World.

Pierre, J. (2019). **Urban Governance in the 21st Century: Key Challenges and Opportunities**. Springer

Pindják, P. (2014). **Deterring hybrid warfare: a chance for NATO and the EU to**

work together. NATO Review, 18.

Reichborn-Kjennerud, E. & Cullen, P. (2016). **What is hybrid warfare?**. Norwegian Institute for International Affairs (NUPI).

Sennett, Richard. (1990). **The Conscience of the Eye: The Design and Social Life of Cities.** W. W. Norton & Compan

Wither, J. K. (2016). **Making sense of hybrid warfare.** Connections, 15(2), 73-87

Zuercher, C. (2014). **Governance in Times of Crisis: The Role of Cities in Hybrid Warfare.** Political Science Quarterly.

روسی

1. Fridman, O. (2016). «ГИБРИДНАЯ ВОЙНА» ПОНЯТИЙ. MGIMO Review of International Relations, 5(50), 79-85.

عربی

باکیر، علی (۲۰۲۱). نافذه ابن خلدون علی السياسة أغسطس.

COPYRIGHTS

© 2024 by the authors. Published by The National Defense University. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

